



Pressmeddelande 2009-03-27

Industrins Ekonomiska Råd presenterar rapporten:

Finanskrisens effekter på svensk industri

Några av huvudslutsatserna är följande:

Finanskrisen, ekonomisk politik och protektionistiska hot

Finanskrisen spred sig snabbt från USA till resten av världen och har lett till kraftiga penning- och finanspolitiska stimulanser, inklusive stöd till finanssektorn och fordonsindustrin. Trots omfattningen på de finanspolitiska stimulanserna är dessa snarast i underkant och i regel utspridda över flera år. Sannolikt behöver finanspolitiken bli än mer expansiv och i än högre grad samordnad.

Trots räddningsinsatserna är finanskrisen långt ifrån över. Många företag har fortfarande problem med sin kreditförsörjning. Det finansiella systemet kommer att utsättas för nya påfrestningar när bankernas kreditförluster ökar framöver. Det betyder att den negativa kreditåstramningsspiralen ännu inte är överstånden.

Det är uppenbart att protektionistiska strömningar gjort sig gällande i EU liksom i andra länder med starkt politiskt tryck att "skydda" inhemska företag och arbetstillfällena. Om protektionismen skulle få fotfäste riskerar det att allvarligt underminera återhämtningen inom Europa och globalt.

Stöden inom fordonsindustrin skiljer sig radikalt mellan t ex EU-länderna vilket bidrar till att snedvrider konkurrensen. Det är dock inte givet att de länder som för den mest interventionistiska industripolitiken gynnas av detta i längden. Risken är att en nödvändig anpassning förhindras eller bara skjuts framåt. Industripolitiska åtgärder för att stötta företagen bör tillämpas återhållsamt och utifrån de riktlinjer som EU tagit fram.

Finanskrisens effekter på den reala ekonomin

Finanskrisen har det senaste halvåret lett till ett kraftigt ras i den globala efterfrågan och ett BNP-fall i OECD-området på 3 till 4 procent i år förefaller troligt. Nästa år lär också präglas av lågkonjunktur med mycket svag tillväxt och fortsatt stigande arbetslöshet.

Krisen slår igenom i hela den globala ekonomin. Tidigare förhoppningar om motståndskraft i olika delar av världen har i allt väsentligt fått överges. Den explosionsartade ökningen av handelsströmmarna under globaliseringens mest expansiva fas sammanföll och växelverkade med en ohållbart snabb ökning av finansiell exponering över nationsgränserna.

Den svenska ekonomin drabbas minst lika hårt som OECD-området under 2009. På längre sikt kan svag krona, starka privata och offentliga balansräkningar samt lägre räntor bidra till en starkare svensk återhämtning. Det går emellertid inte att undvika en kraftig försämring på arbetsmarknaden; sysselsättningen minskar kraftigt och arbetslösheten stiger till en bit över 10 procent.

Omslaget i inflationsmiljö har varit dramatiskt och KPI i många länder sjunker under 2009. Centralbankernas huvuduppgift framöver blir att motverka uppkomsten av deflationsspiraler. Den svenska inflationen har hittills följt utvecklingen i omvärlden och en KPI-nedgång på ca ½ procent i år följs av motsvarande uppgång år 2010.

I vår senaste rapport i september 2008 hävdade vi att nedgången troligen skulle bli allvarligare än rådande konsensusbild. Även i denna rapport bedömer vi att de internationella nedåtriskerna överväger. Riskerna för en negativ spiral där den finansiella och reala krisen fördjupas är betydande. Öväntat snabb normalisering av de finansiella förhållandena samt större effekter av den ekonomiska politiken är de huvudsakliga riskerna på uppsidan.

Konsekvenserna för den svenska industrin

Nedgången i industrin är betydligt större än i andra delar av ekonomin. Under fjärde kvartalet sjönk industriproduktionen med hela 12,5 procent i volymtermer, att jämföra med fallet i BNP på 4,9 procent. I januari i år låg industriproduktionen hela 23 procent lägre än i januari 2008.

Det mesta talar för oförändrat svag produktionsutveckling även under de närmast kommande månaderna. Orderingången steg visserligen på exportmarknaden i januari men ligger 34 procent lägre än förra året efter raset under fjärde kvartalet. På hemmamarknaden har efterfrågan på industriprodukter minskat nästan lika mycket, knappt 30 procent.

Effekterna av efterfrågeraset på industrins sysselsättning är också märkbara men försämringen är ännu i sin linda. Antalet sysselsatta minskade med 2,5 procent fjärde kvartalet jämfört med ett år tidigare medan sysselsättningen i arbetstimmar sjönk med 5 procent. Mest minskade sysselsättningen inom fordonsindustrin och trävaruindustrin.

Industrins konkurrenskraft

I rådande konjunkturläge dominerat av en global efterfrågekris är det mycket svårt att uttala sig om svensk industris konkurrenskraft på kort sikt. I Sverige, liksom i många andra länder, har produktivitetsutvecklingen varit svag under de senaste åren. Generellt sett har Sverige dock hävdats sig väl vad gäller arbetskostnad per producerad enhet.

Deprecieringen av den svenska kronan har haft en positiv effekt på exportindustrins konkurrenskraft. Men för att få märkbar effekt i samhällsekonomin krävs att det finns en efterfrågan på exportmarknaderna. I dagens situation är det uppenbart att raset i efterfrågan väger betydligt tyngre än konkurrenskraftsförstärkningen till följd av kronans nedgång. Det återstår också att se hur kronan kommer att röra sig framöver. Vi räknar med att kronan på något års sikt kommer att förstärkas mot euron för att återigen hamna under 10 kr nästa år.

Sveriges attraktivitet som industriland verkar ha mattats att döma av de måttliga nivåerna på ingående utlandsinvesteringar till Sverige. Samtidigt har de inhemska investeringarna utvecklats förhållandevis väl under de senaste åren. Flera branscher och företag brottas dock med betydande konjunkturlägen och strukturella problem.

De industrianställda och deras arbeten

Arbetsmarknadsläget för de anställda inom industrin har försämrats tidigare, snabbare och kraftigare under den senaste tiden än på övriga delar av den svenska arbetsmarknaden. Detta är ett uttryck för att industrin är betydligt mer internationellt konkurrensutsatt än övriga branscher. Varsel om uppsägningar är mer frekventa inom industrin eftersom man där har en högre andel av de anställda som är tillsvidaranställda.

Samtidigt är det viktigt att notera att lediga platser anmäls och nyanställningar sker även under lågkonjunkturer och ekonomiska kriser. Visserligen går personalomsättningen ner och flödena på arbetsmarknaden minskar. Men detta innebär inte att all matchning mellan lediga arbeten och arbetssökande helt upphör.

För ytterligare information, kontakta rapportens författare:

Pontus Braunerhjelm, Forum för småföretagsforskning (FSF), 0709-320189

Olle Djerf, Olle Djerf Ekonomikonsult AB, tel 070-555 94 96 eller 08-35 44 27

Håkan Frisén, Skandinaviska Enskilda Banken, tel 08-763 8067 eller 070- 763 8067

Henry Ohlsson, Uppsala Universitet, tel 0707-30 32 76 eller 018-471 1104

Hela rapporten finns tillgänglig i pdf-format på www.industrikommitten.se från kl 11.00 den 27 mars 2009.